

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU4

Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2024

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

I skrivelsen redogör regeringen för förvaltningen av Allmänna arvsfonden och hur Arvsfondsdelegationen har fördelat stöd ur fonden under 2024. Vidare redogör regeringen för sin bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling samt analyserar fördelningen av stöd inom olika områden. I skrivelsen anges också den kommande inriktningen för stöd ur Allmänna arvsfonden och de områden som enligt regeringen ska prioriteras när Arvsfondsdelegationen beslutar om stöd.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Behandlade förslag

Skrivelse 2024/25:191 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2024.

Två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden5

 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden
 under budgetåret 20245

 Utskottets ställningstagande9

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag10

 Skrivelsen10

 Motioner från allmänna motionstiden 2025/2610

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Avskaffande av Allmänna arvsfonden**

Riksdagen avslår motion

2025/26:1785 av Jan Ericson (M).

2. **Medel till civilt försvar**

Riksdagen avslår motion

2025/26:2762 av Dan Hovskär (KD) yrkande 1.

3. **Regeringens skrivelse**

Riksdagen lägger skrivelse 2024/25:191 till handlingarna.

Stockholm den 13 november 2025

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Noria Manouchi (M), Karin Sundin (S), Malin Höglund (M), Anna Vikström (S), Leonid Yurkovskiy (SD), Gustaf Lantz (S), Thomas Ragnarsson (M), Karin Rågsjö (V), Mona Ölin (SD), Nils Seye Larsen (MP), Agneta Nilsson (S), Anna-Lena Hedberg (SD), Anders W Jonsson (C), Erik Hellsborn (SD) och Jakob Olofsgård (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet skrivelse 2024/25:191 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2024.

Vidare behandlas två motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2025/26. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2024

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avskaffande av Allmänna arvsfonden och medel till civilt försvar och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Skrivelsen

Inledning

Allmänna arvsfonden regleras genom lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden och förordningen (2021:403) om Allmänna arvsfonden. Fonden består av egendom som har tillfallit fonden genom bl.a. arv, gåva, testamente och ersättning från metallåtervinning. Fonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar, äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Det görs genom att stöd fördelas ur fonden till sådan verksamhet.

Regeringen redovisar årligen till riksdagen hur fonden har förvaltats och hur stöd ur fonden har fördelats. Regeringen anger även årligen vilken inriktning stödet ska ha och vilka prioriteringar som ska gälla vid medelsfördelning ur fonden.

Kammarkollegiet förvaltar Allmänna arvsfondens egendom som en särskild fond och Arvsfondsdelegationen beslutar om fördelning av stöd ur fonden.

Förvaltningen av Allmänna arvsfonden

Under 2024 uppgick summan av de medel som tillfallit fonden till 1 815 miljoner kronor, vilket är en ökning med 458 miljoner kronor jämfört med 2023. Kammarkollegiet betalade under 2024 ut 846 miljoner kronor till projekt som beviljats stöd ur fonden under 2020–2024, vilket är en ökning med 150 miljoner kronor jämfört med 2023.

När det gäller värdeutvecklingen av fondens förmögenhet uppgick det bokförda värdet av fondens tillgångar till 12 058 miljoner kronor den 31 december 2024, vilket är en ökning med 1 107 miljoner kronor jämfört med den 31 december 2023. Marknadsvärdet av fondens tillgångar uppgick den 31 december 2024 till 15 561 miljoner kronor, vilket är en ökning med 1 545 miljoner kronor jämfört med den 31 december 2023. Under 2024 var portföljens totala avkastning 8,7 procent. Det innebär att det långsiktiga målet på

3 procents avkastning överträffades. Sett över de senaste tio åren har avkastningen uppfyllt målet. De totala kostnaderna för arvsfondsverksamheten vid Kammarkollegiet uppgick till 114,7 miljoner kronor under 2024, vilket innebär att kostnaderna ökade med 17,4 miljoner kronor jämfört med 2023.

Under 2024 har Arvsfondsdelegationen och Kammarkollegiet vidtagit ett flertal åtgärder för att utveckla verksamheten kring Allmänna arvsfonden. En stor del av detta arbete har avsett åtgärder med fokus på kontroll och granskning som har vidtagits med anledning av Riksrevisionens granskning av fonden (Allmänna arvsfonden – pengar som söker mening, RiR 2024:2). Arbete har också pågått för att anpassa verksamheten till det nya lagstadgade demokrativillkoret för stöd ur fonden och för att utveckla det nya s.k. effektstödet. Med effektstöd avses en ny form av stöd som lanserades i januari 2025. Organisationer som har beviljats projektstöd ur Allmänna arvsfonden kan ansöka om medel ur fonden för upp till ett år utöver beslutad projekttid för att sprida erfarenheter från projektet. Syftet är att erfarenheter och resultat från enskilda arvsfondsprojekt, i större utsträckning än i dag, ska kunna spridas och användas av fondens målgrupper och andra berörda samhällsaktörer.

Fördelningen av stöd ur Allmänna arvsfonden

Verksamheter som beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden har ofta sammansatta syften och omfattar många gånger flera målgrupper. I den statistik som redovisas har projekten kategoriserats utifrån sin huvudsakliga inriktning.

Arvsfondsdelegationen fördelar stöd genom två olika stödformer: projektstöd och lokalstöd. Cirka 58 procent av det totala beloppet beslutade medel ur fonden 2024 gick till projektstöd och ca 42 procent till lokalstöd.

När det gäller fördelningen av medel per målgrupp skiljer sig den procentuella fördelningen av beviljade medel för 2024 något från 2023. Andelen medel för målgruppen äldre personer har ökat från 8 till 10 procent och andelen för målgruppen barn har ökat från 27 till 29 procent av det totala beviljade beloppet. År 2024 gick 40 procent av medlen till ungdomsprojekt, vilket är en minskning från 2023 då andelen var 46 procent. En dryg femtedel (21 procent) gick 2024 till projekt till förmån för personer med funktionsnedsättning, vilket är samma andel som året före.

Volymen beviljade medel har ökat för alla fyra målgrupperna jämfört med året före. Volymen fördelade medel till barnprojekt under 2024 är den högsta någonsin för den målgruppen. Detsamma gäller för målgruppen äldre personer.

Idrottsföreningar var under 2024, likt föregående år, den organisationskategori som fick flest bifallsbeslut. En stor andel av dessa föreningar har beviljats lokalstöd. Näst flest bifallsbeslut har kategorin funktionshindersorganisationer fått, även detta i likhet med föregående år.

Regeringens bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling

Regeringen bedömer att Arvsfondsdelegationen i allt väsentligt fullgör sitt uppdrag och sammantaget har fördelat medel i enlighet med Allmänna arvsfondens ändamål och de prioriterade områdena.

Regeringen anser att det är positivt att fördelningen av stöd ur fonden har ökat. Det gäller inte minst fördelningen av lokalstöd, som fyller en viktig funktion för att möta vissa av de behov som finns av ny-, om- och tillbyggnad av lokaler och anläggningar i Sverige, särskilt inom idrotts- och kulturområdet. Det är också positivt att arbetet med att säkerställa att medel ur fonden används på rätt sätt har utvecklats och förstärkts på flera sätt. Regeringen menar dock att det krävs ytterligare arbete inom det området. För att fondens legitimitet ska bibehållas är det enligt regeringen centralt att en balans uppnås mellan fondens intäkter och utgifter, samtidigt som det säkerställs att fondmedlen används som avsett.

Inriktning och prioriterade områden 2025

Regeringen anser att de nuvarande tretton områdena som har bedömts som prioriterade vid Arvsfondsdelegationens medelsfördelning under 2024 bör kvarstå. Även för kommande år ska därför Arvsfondsdelegationen vid medelsfördelningen prioritera projekt som syftar till att

1. stärka åtnjutandet av barnets rättigheter
2. öka delaktigheten och stärka demokratin
3. förebygga våld, mobbning och trakasserier
4. främja arbete med att stödja brottsoffer
5. främja ett starkt föräldraskap
6. främja psykisk och fysisk hälsa
7. öka delaktigheten i kulturlivet
8. främja etableringen på arbetsmarknaden
9. stärka åtnjutandet av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning
10. öka delaktigheten och tillgängligheten för äldre personer med funktionsnedsättningar
11. stärka förutsättningarna för nyanländas mottagande och etablering
12. öka jämställdheten och jämlikheten
13. stärka inflytandet för barn och unga.

Regeringen anger även att utöver dessa prioriterade områden bör medel liksom tidigare kunna ges till projekt inom områden som för närvarande inte kan förutses. Det är enligt regeringen angeläget att ge utrymme för organisationernas egna initiativ till projekt inom helt nya områden.

Motionerna

I motion 2025/26:1785 av Jan Ericson (M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska överväga att avskaffa Allmänna arvsfonden. Enligt motionären visar Riksrevisionens granskning 2024 att systemet med Allmänna arvsfonden fungerar varken ändamålsenligt eller effektivt. Pengarna bör enligt motionären i stället tillfalla staten och riktlinjer bör sättas upp för hur staten får använda pengarna.

I motion 2025/26:2762 av Dan Hovskär (KD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda och möjliggöra att medel ur Allmänna arvsfonden används för att stärka det civila försvaret genom insatser riktade till hela befolkningen. Mot bakgrund av att Sverige står inför ett nytt säkerhetspolitiskt läge där civilt försvar och krisberedskap har blivit allt viktigare anser motionären att staten, i samverkan med civilsamhället och kommuner, bör stärka stödet till satsningar på det civila försvaret.

Pågående arbete

Regeringen överlämnade den 18 september 2025 proposition 2025/26:17 Stärkta förutsättningar för stöd ur Allmänna arvsfonden till förmån för äldre personer till riksdagen. I propositionen föreslås att begränsningen av hur stor andel av de utdelningsbara medlen ur Allmänna arvsfonden som varje år får fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer ska tas bort. Av propositionen framgår bl.a. att äldre personer 2021 infördes som en ny målgrupp för stöd ur fonden. I den proposition som låg till grund för denna ändring framhöll regeringen att förslaget om att utöka fondens målgrupper inte får riskera att leda till undanträngning av de målgrupper för fonden som redan fanns vid den tidpunkten, dvs. barn, unga och personer med funktionsnedsättning (prop. 2020/21:139 s. 35). Regeringen bedömer i propositionen Stärkta förutsättningar för stöd ur allmänna arvsfonden till förmån för äldre, att utökningen av fondens målgrupper 2021 inte har lett till någon undanträngning av de målgrupper som fanns sedan tidigare. Regeringen anser dock att det är viktigt att följa utvecklingen av fördelningen av stöd ur fonden, bl.a. för att undvika framtida undanträngningseffekter. I sammanhanget pekar regeringen på att den redan i dag följer utvecklingen av fördelningen av stöd ur fonden noga, bl.a. genom den årliga redovisningen till riksdagen. Regeringen lyfter även fram att den vid behov kan komma att vidta åtgärder om fördelningen av stöd ur fonden utvecklas på ett icke önskvärt sätt.

Propositionen bereds i socialutskottet under hösten 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

I socialutskottets betänkande 2024/25:SoU8 behandlade utskottet regeringens bedömningar och åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport om Allmänna arvsfonden (skr. 2023/24:153) och bl.a. ett yrkande som inkommit

under den allmänna motionstiden 2024/25 om att avveckla den Allmänna arvsfonden. Utskottet anförde följande om yrkandet i betänkandet (s. 8–9, ingen reservation i denna del):

Utskottet noterar regeringens bedömning om att Riksrevisionens rekommendation om att inleda en process för att avveckla Allmänna arvsfonden bygger på ett begränsat granskningsunderlag samt att granskningen i huvudsak pågått under covid-19-pandemin. I likhet med regeringen anser utskottet att en fördjupad analys skulle behöva föregå en eventuell process med målet att avveckla eller på andra sätt förändra systemet med Allmänna arvsfonden. Utskottet noterar vidare att en särskild utredare har i uppdrag att göra en översyn av reglerna om arv och testamente i ärvdabalken. Utskottet anser mot den bakgrunden att det saknas skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen. Motion [...] bör därmed avslås.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2024/25:130).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis lyfta fram att frågan om att avskaffa Allmänna arvsfonden prövades under förra riksdagsåret i samband med att utskottet behandlade regeringens bedömningar och åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport om Allmänna arvsfonden. Utskottet ansåg då att det saknades skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av yrkandet. Utskottet ser inte skäl att ändra sitt ställningstagande i frågan och föreslår därför att riksdagen avslår motion 2025/26:1785 (M).

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2025/26:2762 (KD) yrkande 1. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionsyrkandet.

Utskottet föreslår avslutningsvis att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2024/25:191 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2024.

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:1785 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa Allmänna arvsfonden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2762 av Dan Hovskär (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och möjliggöra att medel ur Allmänna arvsfonden används för att stärka det civila försvaret genom insatser riktade till hela befolkningen och tillkännager detta för regeringen.